

Національний
банк України

«Сучасні підходи до банківського регулювання та нагляду в Україні»
Навчальний центр НБУ

Впровадження нового наглядового процесу SREP

Департамент банківського нагляду

Тетяна Касаткіна

26 жовтня 2018 р.

Новий наглядний процес SREP

Протягом 2018 Національний банк України успішно впроваджує нові наглядні інструменти, в основі яких є оцінка ризиків та якості управління цими ризиками в банку (risk-based approach).

Оцінка за ризик-орієнтованим підходом здійснюється відповідно до:

- ❑ **Методики оцінки банків під час здійснення безвізного банківського нагляду** (схвалено рішенням Правління Національного банку України від 30.01.2018 № 59-рш), яка була розроблена на основі:
 - **Директиви 2013/36/ЄС (CRD IV)** Європейського Парламенту та Ради про доступ до діяльності кредитних організацій та пруденційний нагляд за діяльністю кредитних організацій та інвестиційних компаній (ст.97);
 - Настанов Європейського банківського органу щодо єдиних процедур та методології процесу наглядових перевірок та оцінки (**EBA/GL/2014/13**)
Guideline on common procedures and methodologies for the supervisory review and evaluation process (SREP)
- ❑ **Процедури аналізу Національним банком України бізнес-моделей банків**, схваленої рішенням Правління НБУ від 12.06.2018 №334-рш
- ❑ **Процедури оцінки Національним банком України ризиків ліквідності і фінансування банків та якості управління цими ризиками**, схваленої рішенням Правління НБУ від 16.08.2018 №568-рш

На етапі погодження:

- ❑ **Процедура оцінки** Національним банком України **ризиків капіталу** банків та якості управління банками ризиками капіталу
- ❑ **Анкета** для оцінки рівня організації корпоративного управління, ефективності та адекватності функціонування системи управління ризиками та внутрішнього контролю

Новий наглядний процес SREP

Процес оцінки банків (SREP) є безперервним, здійснюється одночасно за всіма банками шляхом оцінки розміру ризиків та якості управління ними на підставі інформації, отриманої від підрозділів НБУ, аналізу наявних тенденцій в діяльності банків, у т.ч. з порівнянням ключових показників діяльності банку з “peer-group” подібних банків.

Оцінка банків (SREP) проводиться щорічно на 1 січня (з урахуванням змін). Актуалізація оцінки проводиться щокварталу, на підставі аналізу змін кількісних показників та з урахуванням нової суттєвої нефінансової інформації.

Відповідальним підрозділом за проведення оцінки банків (SREP) є Департамент банківського нагляду.

За результатами оцінки банків (SREP) визначається:

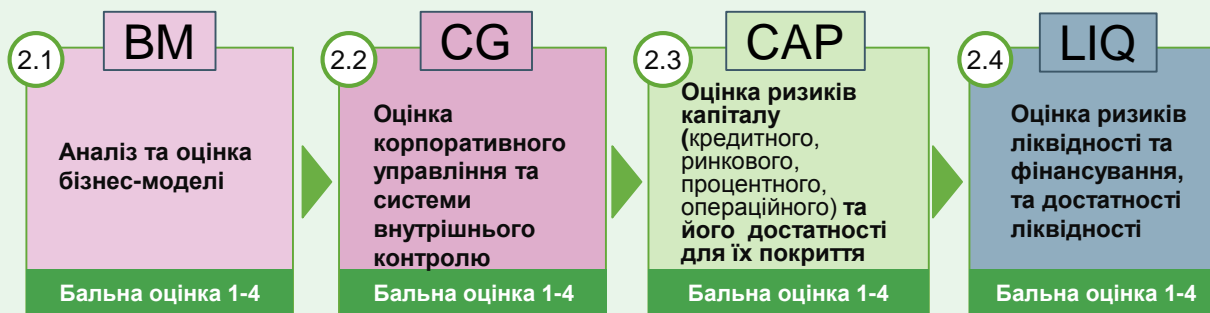
- ✓ стратегія нагляду за банком, у т.ч. потреба в заходах раннього втручання;
- ✓ життєздатність банку на наступні 12 місяців та стійкість стратегії – на 3 роки;
- ✓ достатність капіталу та ліквідності для покриття ризиків;
- ✓ потреба в проведенні інспектування.

Новий наглядовий процес SREP

1 Категоризація банків

Розподіл банків за категоріями, з урахуванням їх розміру в банківській системі, структури та складності операцій

2 Оцінка банку на основі методології SREP за такими елементами

3 Загальна оцінка SREP

- Характеризує рівень загрози для життєздатності банку та вказує на потребу вжиття наглядових дій, зважаючи на ризики в діяльності;
- Ґрунтується на результатах оцінки 4-х елементів, без застосування «автоматичного» підрахунку;
- Застосовується професійне судження;
- Враховує наявну в НБУ інформацію щодо банку: звітність, результати перевірок, результати моніторингу, самооцінку банку щодо якості корпоративного управління та внутрішнього контролю (опитувальник);
- Впливає на стратегію нагляду за банком, розподіл наглядових ресурсів, у тому числі на формування плану інспекційних перевірок банків.

4 Наглядові дії

Вимога докапіталізації для покриття ризиків (за результатами оцінки стійкості)

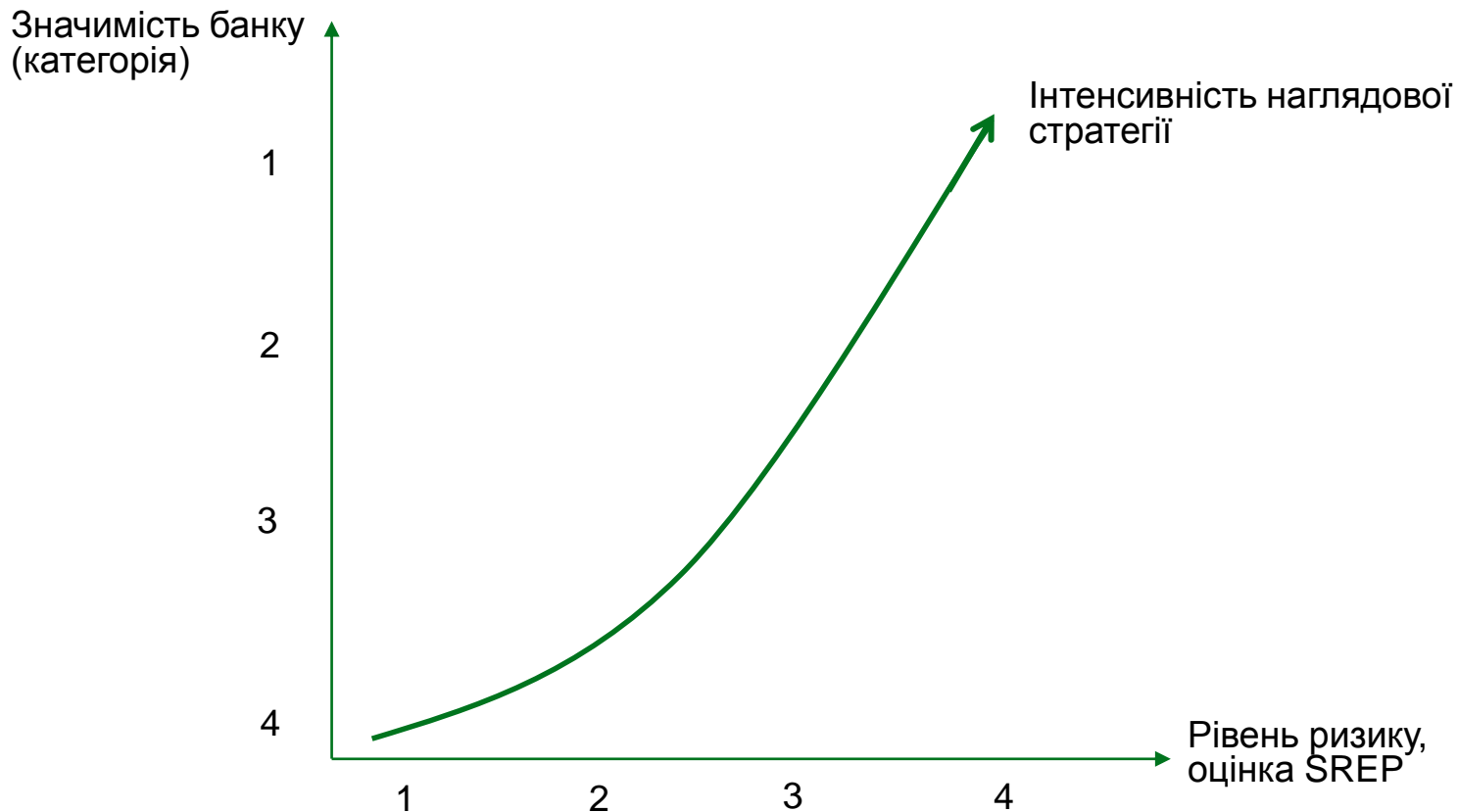
Рекомендації щодо покращення ліквідності, організації корпоративного управління

Ініціювання інспекційної перевірки

Діалог з банком, контроль виконання вимог НБУ

Заходи раннього втручання (куратор) (за наявності підстав)

Основний принцип ризик-орієнтованого нагляду – ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ

Значимість банку (категорія) – визначається з урахуванням розміру банку в банківській системі, структури та складності операцій банку

Рівень ризику (оцінка SREP) – визначається на підставі оцінки ефективності бізнес-моделі, достатності капіталу та ліквідності, оцінки індивідуальних ризиків та якості корпоративного управління

Розподіл банків за категоріями з урахуванням системного впливу

Категорія 1 – банки, які визначені Національним банком системно важливими, та інші банки, які впливають на систему з урахуванням їх розміру, структури та внутрішньої організації, а також характеру та складності операцій

Категорія 2 – великі банки (крім тих, що не віднесені до категорії 1), які здійснюють значний обсяг операцій, у тому числі на міжнародних ринках, і надають широкий спектр кредитних і фінансових послуг роздрібним і корпоративним клієнтам

Категорія 3 – середні та малі банки, що не можуть бути віднесені до категорій 1 і 2, та надають переважно обмежений спектр банківських і фінансових послуг роздрібним та корпоративним клієнтам

Категорія 4 – інші малі банки, що здійснюють свою діяльність у межах країни і не можуть бути віднесені до категорій 1 – 3, мають несуттєву частку в банківській системі за відповідними напрямками та обмежений спектр банківських і фінансових послуг

Визначення бізнес-моделей банків

Види бізнес-моделей банків:

універсальна – суттєві частки в активах та зобов'язаннях займають операції з юридичними, фізичними особами, іншими банками та небанківськими фінансовими установами

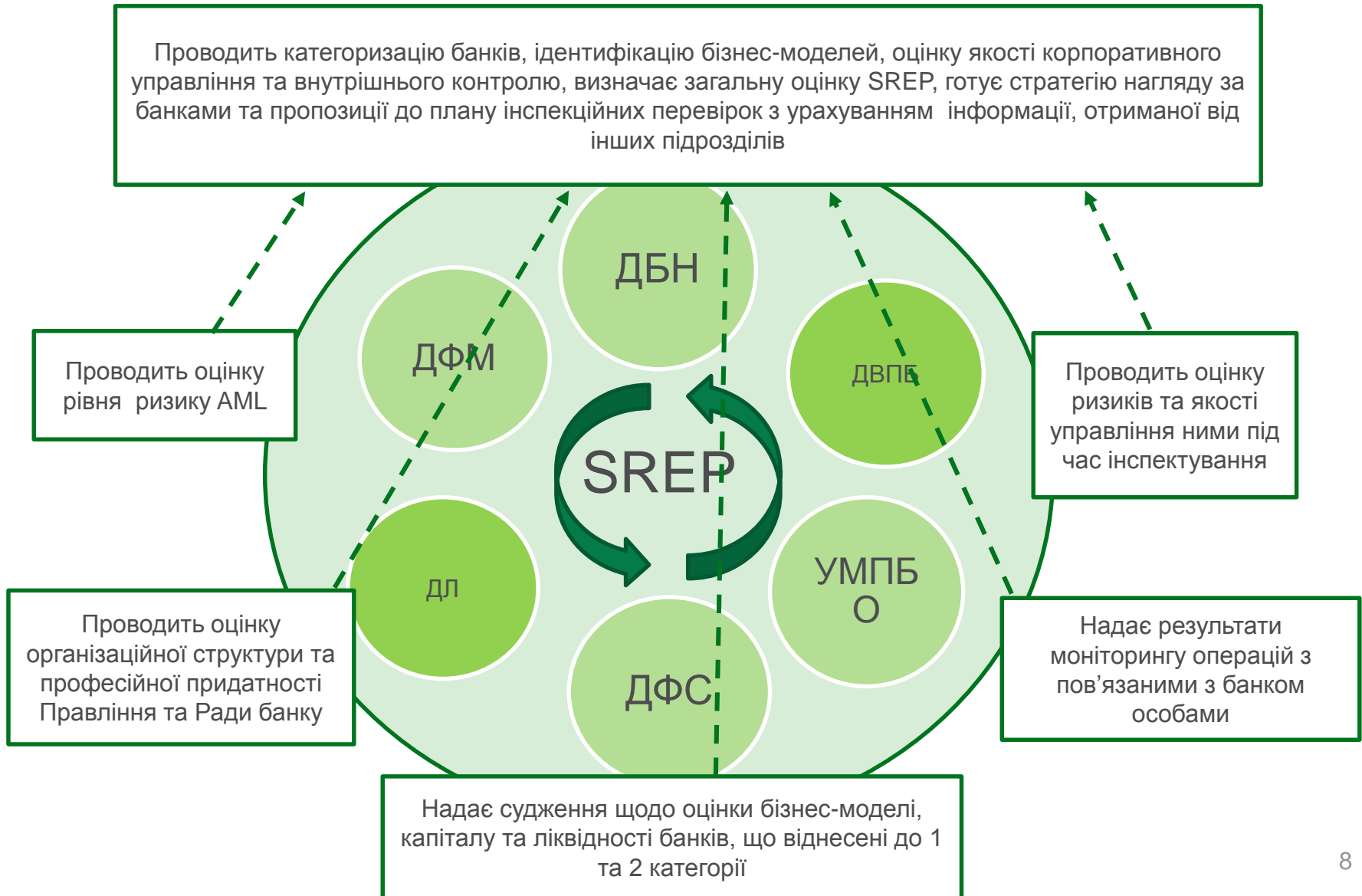
роздрібна – основну частку в активах та зобов'язаннях займають операції з фізичними особами

корпоративна – основну частку в активах становлять кредити, надані юридичним особам, у зобов'язаннях превалюють кошти, залучені від юридичних осіб

корпоративна з роздрібним фінансуванням – основну частку в активах займають кредити, надані юридичним особам, у зобов'язаннях превалюють кошти, залучені від фізичних осіб

обмежене кредитне посередництво – частка наданих кредитів юридичним та фізичним особам є незначною (менше 30 відсотків), або основна частка кредитів надана обмеженому колу осіб, або активні операції профінансовано власними коштами

Порядок взаємодії підрозділів Національного банку в процесі SREP

Загальні підходи до проведення оцінки банків за методологією SREP за 4 елементами

1

Аналіз та оцінка бізнес-моделі:

- оцінка життєздатності бізнес-моделі (*viability*): **спроможність генерувати** прийнятний рівень **доходів протягом наступних 12 місяців**, з огляду на значення показників ефективності, відповідність структури фінансування банку його бізнес-моделі, ризик-апетиту (схильності до ризику);
- та
- оцінка стійкості стратегії банку (*sustainability*): **спроможність генерувати прийнятний рівень доходів** протягом **щонайменше наступних 3-х років** згідно із затвердженою стратегією банку та бізнес-планом (у тому числі з урахуванням виконання стратегії банку в минулому).

2

Оцінка рівня організації корпоративного управління та внутрішнього контролю ґрунтується на результатах оцінювання ефективності функціонування:

- системи корпоративного управління в цілому;
- корпоративної культури та культури прийняття ризику;
- організаційної структури та функціонування органів управління (наглядова рада та правління банку);
- політики та практики винагород;
- системи управління ризиками;
- системи внутрішнього контролю;
- ризиків AML.

3

Достатність капіталу

визначення достатності капіталу (його розміру та структури) для **покриття основних видів ризиків**, притаманних діяльності банку:

- ✓ кредитного ризику
- ✓ процентного ризику
- ✓ ринкового ризику
- ✓ операційного ризику

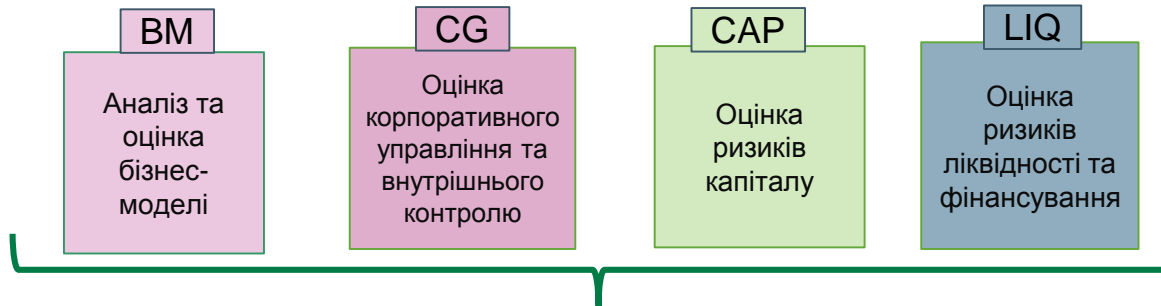
протягом наступних 12 місяців, визначення заходів для врегулювання потенційної недостатності капіталу.

4

Достатність ліквідності

- оцінка достатності ліквідних активів для покриття ризиків ліквідності та фінансування;
- визначення заходів, необхідних для врегулювання потенційного дефіциту ліквідності.

Характеристики балів загальної оцінки SREP

Загальна оцінка SREP встановлюється від 1 до 4 балів та «F», де 1 – ризик низький, 4 – ризик високий.

“1” - у діяльності банку відсутні суттєві невідповідності щодо управління ризиками

“2” - у діяльності банку є певні невідповідності щодо управління ризиками, які не становлять загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку

“3” - у діяльності банку є невідповідності щодо управління ризиками, які, у разі їх не усунення, можуть створити загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку

“4” - у діяльності банку є суттєві невідповідності щодо управління ризиками, що створює загрозу інтересам вкладників чи інших кредиторів банку

“F” – характеризує безпосередній ризик для життєздатності банку, у разі, якщо є обґрунтовані підстави для віднесення банку до категорії проблемних, неплатоспроможних або його ліквідації, або на дату оцінки банк віднесено до категорії проблемних

Формується стратегія нагляду за банком з урахуванням ризиків, притаманних його діяльності та категорії банку, визначається потреба у проведенні планових та позапланових інспектувань.

Про результати оцінки інформується Комітет з банківського нагляду

Результати оцінки SREP та наглядові дії

- Про результати оцінки банків (SREP) **інформується Комітет з питань нагляду** та регулювання діяльності банків, нагляду (оверсайту) платіжних систем з пропозиціями щодо подальшої стратегії нагляду за банком.
- За результатами оцінки SREP **складається Звіт**, в якому висвітлюються ризики банку, оцінка якості управління ризиками, результати аналізу бізнес-моделі банку, оцінка достатності капіталу та ліквідності для покриття ризиків банку, оцінка рівня організації корпоративного управління та внутрішнього контролю банку.
- Про результати оцінки SREP **Національний банк України повідомляє банк листом**, з інформацією про загальну оцінку SREP та **за потреби надає рекомендації щодо поліпшення діяльності банку**, зокрема щодо:
 - ✓ Коригування бізнес-плану в частині перегляду запланованих обсягів за певними операціями, напрямками діяльності;
 - ✓ Посилення вимог до корпоративного управління, у тому числі до системи внутрішнього контролю та управління ризиками;
 - ✓ Розроблення та подання заходів щодо підтримки капіталу, у разі якщо операційний прибуток є недостатнім для покриття витрат, пов'язаних із збільшенням кредитного ризику (або формуванням резервів), що може призвести до порушення встановлених значень економічних нормативів капіталу;
 - ✓ Зменшення наявної невідповідності між строками погашення активів та зобов'язань

Ефект від запровадження оцінки банків SREP

- ❑ **Забезпечено консолідацію** дій всіх підрозділів пруденційного блоку для визначення єдиної стратегії нагляду за банками
- ❑ **Підвищено ефективність** використання наглядових ресурсів шляхом застосування принципу пропорційності у визначенні обсягу, періодичності та застосуванні наглядових дій щодо банків залежно від рівня їх ризиків та системного впливу
- ❑ Проведено оцінку банків України з урахуванням підходів, які використовуються в країнах Європейського Союзу, що створює можливість порівнювати українські банки із банками інших країн, з точки зору їх життєздатності
- ❑ **Посилено наглядове реагування на ранніх стадіях ідентифікації ризиків банку**

Впровадження нового наглядового процесу SREP

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Тетяна Касаткіна

Департамент банківського нагляду